

Moravië

Tsjechië

Albert Gielen

Colofon

Moravië

© 2022 Odyssee Reisgidsen, Culemborg

© 2022 Albert Gielen, Praag

Alle rechten voorbehouden

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Tweede geactualiseerde druk 2022

Auteur: Albert Gielen

Serieredactie: Bartho Hendriksen en Leo Platvoet

Foto's: Albert Gielen tenzij anders vermeld

Kaarten: UvA-Kaartenmakers

Odyssee Reisgidsen

Odyssee Reisgidsen levert zijn titels als paperback of als e-book. Paperbacks zijn verkrijgbaar bij de (reis)boekhandel in Nederland en Vlaanderen, via internetwinkels van (reis)boekhandels, Bol.com, of de Odyssee-website. De e-books zijn verkrijgbaar via de Odyssee-website en een groot aantal internetplatforms. Uiteraard proberen wij de geboden informatie zo actueel en accuraat mogelijk te houden. Toch kunnen er onvolkomenheden en fouten in de tekst voorkomen. Odyssee aanvaardt daarvoor geen verantwoordelijkheid.

Prijsklassen accommodatie (tweepersoonskamer, hoogseizoen)

€ = tot 40 euro

€€ = tussen 40 en 80 euro

€€€ = tussen 80 en 120 euro

€€€€ = boven de 120 euro

Volg Odyssee op Twitter en Facebook

www.odyssee-reisgidsen.nl | info@odyssee-reisgidsen.nl

Foto omslag paperback: zicht op Brno. © Czech Tourism

Foto titelpagina: Brno-Petrus- en Pauluskathedraal in Brno

Foto pag. 5: Brno. Foto Aleksandr Tarlõkov | Dreamstime.com

ISBN 9789461230485

NUR 512

Voorwoord

Het in het oosten van Tsjechië gelegen Moravië valt uiteen in een noordelijk en zuidelijk deel. Het dunbevolkte gebied heeft een afwisselend landschap: van ruig tot lieflijk. Moravië bracht wereldberoemde zonen voort: de componisten Gustav Mahler en Leoš Janáček, president T.G. Masaryk, pedagoog Comenius en psychiater Sigmund Freud. Moravië is ook bekend om de wijnen en tal van andere agrarische producten. Natuur en cultuur in Moravië stralen het uit: hier is het goede leven.

Na het inleidende hoofdstuk 'Moravië verkennen' worden achtereenvolgens het zuiden en noordelijk deel van Moravië beschreven.

In het zuiden van de provincie ligt de levendige en veelzijdige hoofdstad Brno, met in de nabije omgeving tal van uiteenlopende bezienswaardigheden, zoals de druipsteengrotten van de Moravský kras, het klooster in Předklášteří en het kasteel in Pernštejn. In het vruchtbare grensgebied met Oostenrijk en Slowakije, waar de Dyje meandert, liggen indrukwekkende kastelen bij Valtice, Vranov en Bítov. Veel bezoekers trekt Telč, dat een uniek stadsplein bezit en het kloostercomplex in Žďár nad Sázavou. In het zeer aantrekkelijke heuvellandschap van de Bílé Karpaty valt nog veel onbedorvens te ontdekken. Wie nog meer afwisseling wil kan terecht in het bedevaartsoord Velehrad, het centrum van de Bat'a schoenindustrie Zlín en de geboorteplaats van Comenius, Uherský Brod, dat aan zijn beroemde zoon een museum heeft gewijd dat qua opzet zijn gelijke niet kent.

Noord-Moravië is rond de hoofdstad Ostrava geïndustrialiseerd. Meer westwaarts is het vriendelijk heuvellandschap van de Jeseníky. Opava is de aantrekkelijkste stad in dit deel van de provincie. Stedenschoon is er volop te vinden in Olomouc, de stad met de meeste officiële monumenten in Tsjechië, en Nový Jičín, dat over een betoverend plein beschikt en nog sporen draagt van de hoedenindustrie. De houten architectuur van boerendorpen is goed bewaard gebleven in Štramberk. Uitgebreider, maar meer gekunsteld is het te zien in het Openluchtmuseum van Rožnov pod Radhoštěm, dat evenals de nabijgelegen top van de berg Radhošť een drukbezochte attractie is. Kastelen die een bezoek waard zijn liggen in Bouzov en Šternberk.

De gids sluit af met praktische tip en informatie over het reizen naar en in Moravië.

Veel lees- en reisplezier,
Albert Gielen

Tips

Uiteraard houdt Odyssee zich aanbevolen voor reacties van kritische lezers. Zijn er foutieve vermeldingen, wijzigingen in openingstijden, prijzen en dienstregelingen in deze gids? Laat het ons weten! Of heb je tips over hotels, pensions, campings en dergelijke? Ook dat horen we graag! Stuur een email naar: info@odyssee-reisgidsen.nl.

Voor updates van de gids Moravië, zie www.odyssee-reisgidsen.nl/item/moravie-updates.

Inhoudsopgave

Moravië verkennen

- Een schets van Moravië 7
- Landschap en bevolking 7
- Odyssee's aanraders Moravië 10
- Geschiedenis van Tsjechië in het kort 11

Zuid-Moravië van streek tot streek

- Zuid-Moravië 14
- Brno 15
- Ten zuidwesten van Brno 26
- Ten noordwesten van Brno 35
- Ten oosten van Brno 47

Noord-Moravië van streek tot streek

- Noord-Moravië 60
- Olomouc en omgeving 61
- Ostrava en omgeving 72

Praktische tips en informatie

- Reizen naar Tsjechië 84
- Reizen binnen Tsjechië 85
- Overnachten 88
- Eten en drinken 89
- Praktisch ABC 91
- Woordenlijst 96
- Wie is wie 100
- Begrippenlijst 101

Register 102

Kaders

- Zachariáš z Hradec 37
- Een transcendentale ervaring 38
- Het labyrint onder Jihlava 40
- Jan Santini 43
- Comenius 52
- Bat'a & Zlín 54
- Veranderende straatnamen 63
- Silezië 74
- Walachen 82

Een schets van Moravië

Folklore in Moravië

Moravië is het oostelijk deel van Tsjechië en grenst aan Oostenrijk, Slowakije en Polen. De naam is afgeleid van de rivier Morava, en naam die stamt van de pre-slavische periode (6de eeuw) en staat voor water of moeras. Maar het grootste gedeelte bestaat uit heuvels en hooglanden. In de gids wordt uitgegaan van Zuid- en Noord Moravië, maar in 'Moravië verkennen' worden ze gemeenschappelijk geïntroduceerd. De hoofdstad van Moravië is Brno en tevens de grootste stad. De tweede grote stad van Moravië is Ostrava, maar Olomouc is voor Noord-Moravië belangrijker.

Landschap en bevolking

Moravië is de historische naam van het oostelijke deel van Tsjechië. Het beslaat ruim 20.000 km² en telt zo'n 3 miljoen inwoners. Moravië is veel minder door bergen omsloten dan Bohemen. Het zuiden loopt ongemerkt over in Hongarije. In het westen ligt op de grens met Bohemen een bescheiden laaggebergte, *Českomoravská vrchovina* (Boheems-Moravisch hoogland). In het noorden zetten de dichtbeboste berggruggen zich vanuit Bohemen voort langs de Pools-Tsjechische grens, om over te gaan in de *Beskydy*, die beschouwd kan worden als een voorbode van de Tatra. De overgang naar het oostelijk gelegen Slowakije wordt gekenmerkt door uitlopers van de Tatra. Moravië wordt doorsneden door de Morava, die in het noordelijke berggebied ontspringt en in het zuiden bij Bratislava, de hoofdstad van Slowakije, in de Donau stroomt. In het zuidelijke, vlakke deel van Moravië liggen landbouwgebieden.

Flora en fauna

De grootste natuurlijke schatten worden door een dicht netwerk van beschermde gebieden bewaakt. Grote beschermde natuurgebieden zijn in Zuid-Moravië te vinden, het gaat dan om *Beskydy*, *Javoríky* en *Vsetínské vrchy*.

Het in een regio waar bijvoorbeeld orchideeën, irissen en meidoorns groeien, maar waar ook de drie grootste dieren in het wild zijn waar te nemen. Dat kan vooral in *Čertorye*, *Bílé Potoky* en *Javoríky*. De zeldzaamste plant van de regio, *kotvice plovoucí* oftewel de waternoot, kan in *Chropyňský rybník* gevonden worden, een meer zo'n 7 km ten noorden van Kroměříž.

In het gebied *Razula*, 25 km ten zuidoosten van *Rožnov pod Radhoštěm*, zijn de dennenbomen van 350 jaar oud te vinden. In het openluchtmuseum *Rožnov pod Radhoštěm* zijn meer dan honderd oude fruitsoorten te bewonderen. In het reservaat *Kutavý* kunnen 191 soorten paddenstoelen gevonden worden die beslist niet allemaal eetbaar zijn. Voor een bezoek aan amfibieën bieden de plaats *Uhliska* 3 km ten zuiden van *Rožnov pod Radhoštěm* een mogelijkheid. Het bij Kroměříž gelegen *Záhlinice* met zijn meren, evenals de meren bij *Lednice* waar zo'n 270 soorten vogels voorkomen, zijn voor vogelaars erg interessant. Zeearenden kunnen vooral in de winter gespot worden bij de stuwmeren van *Novomlýnské*, maar ook zwermen van zo'n 30.000 ganzen bieden een adembenemend schouwspel. De drie grote carnivoren – wolf, beer en lynx – leven in het *Beskydy*-gebergte, zoals in het gebied *Makýta*, oostelijk van *Vsetín*, bij de Slowaakse grens.

Het hoogste gebergte van Moravië is in het noorden te vinden, de *Hrubý Jeseník*. Het domineert het Silezische deel van Moravië en delen van Noord-Moravië, en loopt door tot in *Krkonoše*, het Reuzengebergte. Het gebergte bestaat uit drie bergketens, waarvan de hoogste berg van Moravië *Praděd* (1491 m) is. De zuidelijker gelegen berg *Vysoká hole* is botanisch het rijkst. Het grondgebied van *Hrubý Jeseník* (*hrubý* betekent hoog, ruig) werd in 1969 een beschermd landschapsgebied van 740 km². Door de hoogte van het gebergte is er enkel loofbos te vinden die afgewisseld worden door subalpiene gebieden. Daar zijn planten te vinden zijn als de *Campanula barbata* (behaard klokje), *Plantago atrata sudetica* (een weegbree-soort), verschillende soorten havikskruid, Siberische klimplanten, bergklokjes, wilgenroosjes. Op de veenmoerassen groeien zeldzame plantensoorten als de Karpatische berd en moeraszegge.

De meest interessante dieren van *Hrubý Jeseník* zijn vlinders, vogels en zoogdieren. Alleen hier is de *Erebia* vlinder te vinden. Van de vogel komen soorten voor als de drieteenspecht, graspieper, kleine barmsijs, slechtvalk, korhoen, hazelhoen, zwarte ooievaar. Lynxen, wolven en bruine beren komen hier wat minder voor, maar de kleine bergmuis daarentegen wel.

Klimaat

Tsjechië bevindt zich ook wat het klimaat betreft in een overgangsgebied tussen West- en Oost-Europa. Van west naar oost krijgt het klimaat een meer continentaal karakter. In Bohemen heerst een gematigd landklimaat met een vrij gelijkmatig over de maanden verdeelde neerslag. De zomers zijn warm en de winters koud. De berggebieden van Bohemen worden gekenmerkt door een wisselvallig weerbeeld, met beduidend meer neerslag dan de laagvlakten. In Zuid-Moravië is gemiddelde temperatuur 10 graden celsius.

Het weer in Brno

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Max. temperatuur	0	2	7	13	19	22	24	23	19	13	6	2
Uren zon per dag	2	3	4	6	7	7	7	7	5	4	2	1
Dagen met neerslag	13	12	12	12	14	15	14	13	11	11	14	14

bron: www.klimaatinfo.nl*De genoemde temperaturen (in °C), dagen, uren zijn gemiddelden per maand***Bevolking**

Het aantal inwoners van Tsjechië bedraagt 10,7 miljoen, waarvan er 3,2 miljoen mensen in Moravië en 7,5 miljoen in Bohemen wonen, en deze aantallen zijn redelijk stabiel.

Tsjechen vormen met 64% de overgrote meerderheid, terwijl 5% zichzelf als Moraviër bestempelt. Verder wonen er in Tsjechië ongeveer 193.000 Slowaken, 22.000 Polen (in Noord-Moravië), 21.000 Duitsers, 145.500 Oekraïeners, 38.000 Russen, 65.000 Vietnamezen, 36.000 Russen, 7.200 Witrussen en 14.600 Hongaren. Bovendien leven er naar schatting 260.000 zigeuners in Tsjechië.

De officiële taal is het Tsjechisch, een Slavische taal die nauw verwant is met het Slowaaks. De minderheden spreken hun eigen talen.

Economie

Van de voormalige landen van de Comecon doet Tsjechië het uitstekend. Comecon was een handelsorganisatie waarin de landen onder leiding van de Sovjet Unie elkaar economisch bijstonden, wat neerkwam dat de landen economisch onder strenge controle van Sovjets stonden. Dat leidde ertoe dat Stalin kon verhinderen dat ze in aanmerking kwamen voor Marshallhulp na de Tweede Wereldoorlog en evenmin konden deelnemen aan de toenmalige EEG. Het is dan ook een prestatie van formaat dat Tsjechië na 1989 die achterstand op westerse landen grotendeels hersteld heeft. Het is nu een stabiele en welvarende economie die gebaseerd is op industrie en diensten (60%). Landbouw is gek genoeg ondervertegenwoordigd met minder van 5% terwijl dat in buurland Polen 14% is.

Het aantal zelfstandigen in Tsjechië is per hoofd van de bevolking met ongeveer 9% groot. De inkomstenbelasting is er van de EU-leden op één na het laagst. Het gemiddelde nettoloon ligt rond de 25.500 Kč, dat is iets meer dan € 1.000. Dat wil niet zeggen dat veel mensen dit bedrag ontvangen, want de inkomensverschillen zijn gigantisch. Daar staat tegenover dat de arbeidsproductiviteit niet heel hoog is. Reden daarvan kan zijn dat de 40-urige werkweek de standaard is en deeltijdwerk hoogst zelden is.

De werkloosheid en de overheidsschuld behoren tot de laagste in Europa. Volgens het bureau Bloomsberg nam Tsjechië vóór de coronacrisis een zevende plaats in, maar het herstel na de pandemie verloopt traag, in het bijzonder in Praag waar de economie afhankelijker is van toerisme. De grootste motor van de economie is Škoda Auto.

De Tsjechische kroon is nog altijd in gebruik. Invoering van de euro wordt telkens uitgesteld, maar het internationale bedrijfsleven doet alles in euro's, zodat algehele invoering onvermijdelijk zal blijken te zijn.

Odyssee's aanraders Moravië

Musea

Aartsbisschoppelijk paleis, Kroměříž

- Moravský kras

Kerken

- Pelgrimskerk van de Heilige Jan van Nepomuk (Zámek Žďár nad Sázavou)
- sv. Václav (Zvole nad Pernštejnem)
- Basíliek van de Hemelvaart van de Maagd Maria en St. Cyrillus en Methodius (Velehrad)
- Václavkathedraal (Olomouc)
- Sint-Annakapel (Olomouc)
- Petrus- en Pauluskathedraal (Brno)

Steden/dorpen

- Znojmo
- Kroměříž
- Zlín
- Štramberk

Stadspleinen

- Nám. Zachariáše z Hradce (Telč)
- Masarykovo náměstí (Nový Jičín)
- Zelný trh (Brno)
- Horní náměstí (Olomouc)

Kastelen

- Slot Valtice
- Slot Lednice
- Slot Jaroměřice
- Burcht van Pernštejn
- Kasteel Šternberk
- Kasteel van Bouzov

- Regionaal museum van Olomouc
- Walachijse openluchtmuseum (Rožnov pod Radhoštěm)
- Museum Zuid-Oost Moravië (Zlín)
- Museum van moderne kunst (Olomouc)

Natuurgebieden en parken

- Punkevní jeskyně
- Květné zahrady (Kroměříž)
- Pavlovské vrchy
- Žďárské vrchy

Olomouc